

24 Φεβρουαρίου 2015

Τα ιερά μνημόσυνα

/ Γενικά

Image not found or type unknown

Εισαγωγικά

Την τέλεση μνημοσύνων αρνούνται ορισμένοι κύκλοι, κυρίως Προτεσταντικοί, τους οποίους όμως ακολουθούν και κάποιοι ημέτεροι. Και αυτό το στηρίζουν στο χωρίο: «Ἐν τῷ Ἄδει οὐκ ἔστι μετάνοια».

Η προσευχή όμως για τους κεκοιμημένους είναι απαραίτητη, γιατί υπάρχει κάποια πρόοδος και προκοπή στην μέση κατάσταση των ψυχών, γι' αυτούς που ήδη έχουν εισέλθει τουλάχιστον στο στάδιο της μετανοίας. Μετά τον θάνατο δεν υπάρχει μετάνοια, αλλά μετά τον θάνατο όμως υπάρχει τελειοποίηση της μετανοίας. Άλλο το ένα, άλλο το άλλο. Εδώ αρχίζει η μετάνοια και τελειώνει εκεί. Και συνεχίζει μέχρι την θέωση. Έτσι είναι. Αυτά είναι εμπειρία των αγίων.

Είναι δυνατόν ακόμη και ο μη Χριστιανός να γνωρίσει τον Χριστό μετά θάνατον. Και ένας ο οποίος είναι εκτός παραδόσεως, εάν είναι ισχυρή η θετική του ανταπόκριση προς την ενέργεια του Θεού, είναι δυνατόν να ξεπεράσει και την κατάσταση της αρετής και να φθάσει σε κάτι υψηλότερο. Ένας τέτοιος άνθρωπος μπορεί μετά τον θάνατο να διδαχθεί τον Χριστιανισμό, εφ' όσον βλέπει πλέον την άκτιστη ενέργεια του Θεού, και εφ' όσον είναι επιδεκτικός. Αντί να μείνει πεπωρωμένος στην καρδιά του, να είναι επιδεκτικός προόδου και να γίνετο πατριάρχης του Χριστού μετά τον θάνατο, όπως έγινε στην εις Άδου Κάθοδον του Χριστού και πίστευσαν όσοι ήταν προετοιμασμένοι και τώρα συγκαταλέγονται μεταξύ των αγίων. Επίσης οι Πατέρες λένε ότι ο άνθρωπος συνεχίζει την κάθαρση και τον φωτισμό, για να φθάσει στην θέωση και μετά τον θάνατο (π. Ι. Ρωμανίδης).

ΙΕΡΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

Α/ Περί Μνημοσύνων γενικώς

Σύμφωνα με ομόφωνη αγιοπατερική μαρτυρία την οποία επιβεβαιώνει αδιάκοπη εκκλησιαστική παράδοση αιώνων, οι ειδικές ευχές για τους νεκρούς θεσπίστηκαν από τους αγίους Αποστόλους. Η θέσπιση αυτή έχει δύο βασικά δογματικά θεμέλια: α) την έννοια της Εκκλησίας ως κοινωνίας αγίων, που αποτελείται όχι μόνο από τους ζωντανούς αλλά και τους «κεκοιμημένους» χριστιανούς και β) την πίστη στη μεταθανάτια ζωή, την ανάσταση και την τελική κρίση.

Επιπλέον, η διδασκαλία και η διαχρονική πράξη της Εκκλησίας, μας προτρέπουν να εκδηλώνουμε τη μέριμνα μας για την ανάπαυση μιας ψυχής όχι μόνο με προσευχές, αλλά και με έργα αγάπης. Έτσι, οι Αποστολικές Διαταγές παραγγέλλουν να προσφέρονται στους φτωχούς ορισμένα από τα υπάρχοντα του νεκρού στη μνήμη του. Και ο άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ερμηνεύοντας το κατά Ιωάννη Ευαγγέλιο, συμβουλεύει να κάνουμε τέτοιες αγαθοεργίες, «ώστε, αν μεν ο νεκρός είναι αμαρτωλός, ν' απαλλαγεί από τις αμαρτίες του· και αν είναι

δίκαιος, να λάβει μεγαλύτερο μισθό και ανταπόδοση». Οι προσευχές, από το άλλο μέρος, για τους νεκρούς περιλαμβάνουν τόσο την μνημόνευση των ονομάτων τους στις θείες λειτουργίες, όσο και την τέλεση ειδικών ακολουθιών, των μνημοσύνων.

Ήδη στις Αποστολικές Διδαχές βρίσκεται η διάκριση των μνημοσύνων σε «τρίτα», «ένατα», «τεσσαρακοστά» και ενιαύσια» (ετήσια), ανάλογα με το χρόνο τελέσεως τους από την ημέρα του θανάτου.

Πολλοί συμβολισμοί των επιμέρους μνημοσύνων αναφέρονται από τους Πατέρες. Οι κυριότεροι είναι οι εξής: Τα «τρίτα» συμβολίζουν την ανάσταση του Κυρίου μετά την τριήμερη παραμονή Του στον τάφο και τελούνται με την ευχή ν' αναστηθεί και ο νεκρός στην ουράνια βασιλεία. Τα «ένατα» τελούνται για τα εννέα τάγματα των άυλων αγγέλων, με την ευχή να βρεθεί κοντά τους η άυλη ψυχή του νεκρού. Τα «τεσσαρακοστά» τελούνται για την ανάληψη του Κυρίου, που έγινε σαράντα μέρες μετά την ανάστασή Του. Με την ευχή ν' «αναληφθεί» και ο νεκρός, να συναντήσει το Χριστό στους ουρανούς και να ζήσει για πάντα μαζί Του. Τα «ενιαύσια» (ετήσια), τέλος, τελούνται την επέτειο ημέρα του θανάτου, σε ανάμνηση των γενεθλίων του νεκρού, καθώς, για τους πιστούς χριστιανούς, ημέρα της αληθινής γεννήσεως είναι η ημέρα του σωματικού θανάτου και της μεταστάσεως στην αιώνια ζωή. Μνημόσυνα, αντίστοιχα με τα παραπάνω, τελούνται τον τρίτο, έκτο και ένατο μήνα από την ημέρα του θανάτου («τρίμηνα», «εξάμηνα», «εννεάμηνα»).

Τη μεγαλύτερη ωφέλεια, πάντως, στους νεκρούς την προξενεί η τέλεση της θείας ευχαριστίας στη μνήμη τους, γιατί τότε, με τις μερίδες τους στο άγιο δισκάριο, «ενώνονται άορατα με το Θεό και επικοινωνούν μαζί Του και παρηγορούνται και σώζονται και ευφραίνονται εν Χριστώ» (άγιος Συμεών Θεσσαλονίκης).

Εκτός από τα ειδικά για κάθε νεκρό μνημόσυνα, η Εκκλησία έχει στις καθημερινές ακολουθίες της, γενικές δεήσεις για τους «κεκοιμημένους», όπως είναι λ.χ. το νεκρώσιμο μέρος του μεσονυκτικού και οι σχετικές αναφορές στις εκτενείς του εσπερινού, του όρθρου και της θείας λειτουργίας. Έχει, επίσης, καθιερώσει και ειδικές ημέρες μνημοσύνων. Τα Σάββατα σχεδόν όλου του εκκλησιαστικού έτους, και ιδιαίτερα τα προηγούμενα των Κυριακών της Απόκρεω και της Πεντηκοστής (Ψυχосάββατα), είναι αφιερωμένα στη μνήμη των νεκρών.

Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί, αν και αυτονόητο, ότι η Εκκλησία τελεί μνημόσυνα μόνο για του χριστιανούς που κοιμήθηκαν μέσα στους κόλπους της.

Ο άγιος Ι. Δαμασκηνός, ο μεγάλος άγιος και θεολόγος του 8ου αιώνα με το έργο

του: «Περί των εν πίστει κεκοιμημένων», συνοψίζει τη διδασκαλία της Εκκλησίας μας για τα μνημόσυνα και, χρησιμοποιώντας πλήθος πατερικών μαρτυριών, απαντά σε πολλά ερωτήματα, που σχετίζονται με την ιστορική προέλευση, τη σημασία και τη σκοπιμότητά τους.

Σχετικός είναι και ο θεολογικός συμβολισμός των κολλύβων που προστίθενται σε κάθε μνημόσυνο. Το σιτάρι συμβολίζει την ταφή, την ανάσταση και την πέρα από τον τάφο ζωή του ανθρώπου, καθώς, πέφτοντας στη γη, σαπίζει και «πεθαίνει». Απ' αυτόν το «θάνατό» του όμως βλασταίνει μια νέα ζωή.

Β/ Αντίκρουση στους μη δεχομένους τα μνημόσυνα

Η πλειονότητα των Προτεσταντών, αρνείται τα μνημόσυνα, ως Χριστιανική πρακτική. Επειδή έτσι διδάχθηκαν, νομίζουν ότι είναι μια πρακτική ξένη της Χριστιανικής Εκκλησίας. Όμως και εδώ κάνουν λάθος. Η Χριστιανική Εκκλησία, διατήρησε τα μνημόσυνα από πολύ παλιότερα! Από την ίδια την Ιουδαϊκή πίστη, της οποίας υπήρξε συνεχιστής και κληρονόμος. Στη μικρή αυτή μελέτη περί μνημοσύνων, θα δούμε στοιχεία από την Αγία Γραφή, που αποδεικνύουν ότι τα μνημόσυνα υπήρξαν σταθερή πρακτική της προχριστιανικής Εκκλησίας του Χριστού. Η παράδοση των μνημοσύνων είναι αρχαιοτάτη και βρίσκεται ήδη στην Π. Διαθήκη, αλλά και από τους πρώτους αποστολικούς χρόνους:

Παλαιά Διαθήκη.

Τωβίτ 4. 17.

Υπάρχει η προτροπή «έκχεον τους άρτους σου επί τον τάφον των δικαίων», που υπαινίσσεται την τέλεση νεκροδείπνων στους τάφους ή την προσφορά ελεημοσυνών στους φτωχούς, προφανώς εις μνημόσυνωτων απελθόντων. Το βιβλίο του Τωβίτ συμπεριλαμβάνεται στον κανόνα των 49 βιβλίων της Π.Δ.

Μακκαβαίων Β΄ 12. 39-46:

Μαρτυρείται η τέλεση θυσιών «περί αμαρτίας» υπέρ των «μετ' ευσεβείας κοιμωμένων». Ο Ιούδας ο Μακκαβαίος έστειλε στο ναό των Ιεροσολύμων τα απαιτούμενα για να τελεσθεί θυσία για εκείνους που έπεσαν στον πόλεμο. «..... Κάτω από τα ρούχα του κάθε νεκρού βρέθηκαν μικρά ειδώλια των θεών της Ιάμνειας, που ο νόμος τα απαγόρευε στους Ιουδαίους..... Ο γενναίος Ιούδας.....συγκέντρωσε συνεισφορές από κάθε άντρα κι έστειλε στα Ιεροσόλυμα δυο χιλιάδες δραχμές ασήμι, για να χρηματοδοτήσει μια θυσία για την εξιλέωση της αμαρτίας. Αυτή τη θεάρεστη πράξη την έκανε επειδή πίστευε πως υπάρχει ανάσταση νεκρών. Γιατί αν δεν πίστευε ότι θ' αναστηθούν αυτοί, που λίγο πριν είχαν σκοτωθεί, θα ήταν περιττό κι ανόητο να προσεύχεται γι' αυτούς.....». Η συγγένεια με την σχετική, μεταγενέστερη βέβαια, χριστιανική πράξη είναι εμφανής. Το βιβλίο των Μακκαβαίων συμπεριλαμβάνεται στον κανόνα των 49 βιβλίων της Π.Δ.

Απόστολος Παύλος (Τιμόθ. Β΄ 1. 16-18):

«δώη έλεος ο Κύριος τω Ονησιφόρω οίκω, ότι πολλάκις με ανέψυξε και την άλυσίν μου ουκ επαισχύνθη, αλλά γενόμενος εν Ρώμη σπουδαιότερον εζήτησε με και εύρε, δώη αυτώ Κύριος ευρείν έλεος παρά Κυρίου εν εκείνη τη ημέρα και όσα εν Εφέσω διηκόνησε, βέλτιον συ γινώσκεις». Ο Ονησιφόρος είχε ήδη κοιμηθεί.

Διονύσιος Αρεοπαγίτης (περί εκκλησιαστικής ιεραρχίας):

«Έπειτα προχωρεί ο ιεράρχης και διαβάζει στο νεκρό ιερές ευχές και μετά την ευχή τον ασπάζεται και ο ιεράρχης και με τη σειρά όλοι όσοι είναι παρόντες. Η ευχή προκαλεί την θεαρχική αγαθότητα, για να συγχωρηθούν στο νεκρό όλα όσα έπραξε από ανθρώπινη αδυναμία και να καταταχθεί μέσα στο φως, στη χώρα όσων ζουν αληθινά, στους κόλπους του Αβραάμ, του Ισαάκ και του Ιακώβ, στον τόπο όπου απουσιάζει η οδύνη, η λύπη και ο στεναγμός» (τ. Α΄, κεφ. Ζ΄, παρ. 4). Έχουμε προσευχή να συγχωρεθούν αμαρτήματα μετά την κοίμηση του πιστού.

Αποστολικές Διαταγές:

(Βιβλίο Η΄, κεφ. μα΄): «υπέρ του αναπαυσαμένου εν Χριστώ αδελφού ημών δεηθώμεν, όπως ο φιλόανθρωπος Θεός, ο προσδεξάμενος αυτού την ψυχήν, παρίδη αυτώ παν αμάρτημα εκούσιό τε και ακούσιον..... Αυτός και νυν έπιδε επί τον δούλον σου τον δε.....».

(Βιβλ. Η΄, κεφ. μβ΄): «Επιτελείσθω δε τα τρίτα των κεκοιμημένων εν ψαλμοίς και αναγνώσεσι και προσευχαίς δια τον δια τριών ημερών εγερθέντα και ένατα εις υπόμνησιν των περιόντων και των κεκοιμημένων καιτεσσαράκοντα κατά τον παλαιόν τύπον, Μωυσήν γαρ ούτως ο λαός επένθησε και ενιαύσια υπέρ μνείας αυτού και διδότη εκ των υπάρχόντων αυτού πένησιν εις ανάμνησιν αυτού». Δεν αναφέρει βέβαια «διδότη ιερεύσι»

(Βιβλ. Η΄, κεφ. μγ΄): «Ταύτα δε περί ευσεβών λέγομεν, περί γαρ ασεβών, εάν τα του κόσμου δως πένησιν ουδέν ονήσεις αυτόν.....».

(Βιβλ. Η΄, κεφ. μδ΄): «εν δε ταις μνείαις αυτών καλούμενοι μετά ευταξίας εστιάσθε και φόβου Θεού, ως δυνάμενοι και πρεσβεύειν υπέρ των μεταστάντων».

Το βιβλίο των Αποστολικών Διαταγών υπάρχει στον Κανόνα πε΄ των αγίων Αποστόλων και στον ξ΄ κανόνα της Συνόδου της Λαοδίκειας. Ο κανόνας του Μ. Αθανασίου δεν περιλαμβάνει το βιβλίο αυτό, αλλά ούτε και ο λβ΄ κανόνας της

Συνόδου της Καρθαγένης.

Τελικά ο Ξη΄ Κανόνας της Πενθέκτης Οικ. Συνόδου (691) παρουσιάζει την τελική και επικυρωμένη απόφαση με οικουμενικό κύρος. Δέχεται όλους τους παραπάνω κανόνες ως ορθούς, δηλ. και των αγίων Αποστόλων, όπου υπάρχει το βιβλίο των Αποστολικών Διαταγών, αλλά και της Καρθαγένης, όπου δεν υπάρχει!

Ο άγιος Νικόδημος αγιορείτης αναφέρει για τις Διαταγές των Αποστόλων: «Και νυν καθώς ευρίσκονται τετυπωμένοι, δεν μοι φαίνεται να έχουν κανένα νόθον ή άτοπον» (Πηδάλιο, σελ. 117).

Ιάκωβος αδελφόθεος (Λειτουργία):

«Μνήσθητι Κύριε ο Θεός των πνευμάτων και πάσης σαρκός ων εμνήσθημεν και ων ουκ εμνήσθημεν Ορθοδόξων, εκεί αυτούς ανάπαυσον, εν χώρα ζώντων εν τη βασιλεία Σου, εν τη τρυφή του Παραδείσου, εν τοις κόλποις Αβραάμ, Ισαάκ και Ιακώβ, των Πατέρων ημών, ένθα απέδρα οδύνη και στεναγμός, ένθα επισκοπεί το φως του προσώπου Σου και καταλάμπει δια παντός..... εις εξιλασμόν των ημετέρων πλημμελημάτων και των του λαού αγνοημάτων, και εις ανάπαυσιν των προκεκοιμημένων ψυχών».

Μάρκος απόστολος (Λειτουργία):

«Και τούτων και πάντων τας ψυχάς ανάπαυσον, Δέσποτα..... Αυτός μεν ουν τας ψυχάς ανάπαυσον, Κύριε, και βασιλείας Ουρανών αξίωσον..... και ων εν τη σήμερον την υπόμνησιν ποιούμεθα».

Πέτρος απόστολος (Λειτουργία):

«Υπέρ ελπίδος και σωτηρίας και ρύσεως αυτών. Σοι αποδιδόντων τας ευχάς αυτών τω αιωνίω, ζώντι και αληθινώ Θεώ, τη ζωή και αναστάσει αυτών.....».

Κλήμης Ρώμης (Λειτουργία):

«Έτι δεόμεθά Σου, Κύριε..... των απ' αιώνος Σοι ευαρεστησάντων Αγίων, Πατριαρχών, Προφητών..... Παρθένων, λαϊκών, και πάντων, ων αυτός επίστασαι τα ονόματα».

Μ. Βασιλείου (Λειτουργία):

«Του αγίου Ιωάννου Προδρόμου και Βαπτιστού, των αγίων ενδόξων και πανευφήμων Αποστόλων, και πάντων Σου των Αγίων, ων ταις ικεσίαις επίσκεψαι ημάς ο Θεός, και μνήσθητι πάντων των κεκοιμημένων επ' ελπίδι αναστάσεως ζωής αιωνίου, και ανάπαυσον αυτούς όπου επισκοπεί το φως του προσώπου Σου».

Τερτυλλιανός (De corona militis c. 3):

«Ποιούμεν θυσίας και δεήσεις υπέρ των κεκοιμημένων, ποιούμεν ιδίως εν τη επετείω ημέρα των γενεθλίων».

Ωριγένης (Εις Ρωμαίους, βιβλίο θ', 12):

«ότι δίκαιον εστί και ωφέλιμον το ποιείν εν δημοσίαις προσευχαίς Μνημόσυνα υπέρ των αγίων».

Κυπριανός Καρθαγένης (επιστολή 37).

Βεβαιώνεται, ότι τα χρόνια αυτά οι Χριστιανοί θεωρούσαν αναπόφευκτο καθήκον να προσφέρουν θυσίες και να δέονται υπέρ των Μαρτύρων.

Γρηγόριος Θεολόγος (επιτάφιος εις Καισάριον):

«Ηκούσθη, φησί, κήρυγμα πάσης ακοής άξιον, και μητρός πάθος κενούται δι' υποσχέσεως καλής και οσίας δούναι τα πάντα τω παιδί τον εκείνου πλούτον υπέρ εκείνου δώρον επιτάφιον..... τα μεν ουν παρ' ημών τοιαύτα και τα μεν αποδεδώκαμε, τα δε δώσομεν τας δι' έτους προσφέροντες τιμάς τε και μνήμας, οίγε τω βίω περιλειπόμενοι».

Γρηγορίου Θεολόγου (Λειτουργία):

«Χάρισαι τω λαώ σου την ομόνοιαν..... των κεκοιμημένων μνήσθητι.....».

Κύριλλος Ιεροσολύμων (Θεία Μυσταγωγία, περί της μνήμης των κεκοιμημένων, Κατήχηση Ε' 9):

«Είτα δεόμεθα και υπέρ των προκεκοιμημένων αγίων Πατέρων και Επισκόπων και πάντων απλώς των εν ημίν προκεκοιμημένων μεγίστην όνησιν πιστεύοντες έσεσθαι ταις ψυχαίς, υπέρ ων η δέησις αναφέρεται της αγίας και φρικωδεστάτης προκειμένης θυσίας..... οίδα γαρ πολλούς τούτο λέγοντας, τι ωφελείται ψυχή μετά αμαρτημάτων απαλλασσομένη τούδε του κόσμου, ή ου μετά αμαρτημάτων, εάν επί της προσευχής μνημονεύηται;..... τον αυτών τρόπον και ημείς υπέρ των κεκοιμημένων αυτώ τας δεήσεις προσφέροντες, καν αμαρτωλοί ώσιν ου στέφανον πλέκομεν, αλλά Χριστόν εσφαγιασμένον υπέρ των ημετέρων αμαρτημάτων

προσφέροντες, εξιλεούμενοι υπέρ ημών και αυτόν φιλόανθρωπον».

Αμβρόσιος Μεδιολάνων (De obitu Valentiniani n. LVI. De obitu Theodosii n. III. De excessu fratris sui Satyri in fine):

«Προς Σε αναφέρομαι, Παντοδύναμε Κύριε, και Σοι συνιστώ ταύτην την αθώαν ψυχήν και υπέρ αυτής την εμήν προσφοράν προσφέρω Σοι, ω γένου ίλεως και ευμενής, δέξαι την προσφοράν του αδελφού και την θυσίαν του ιερέως».

Επιφάνιος Κύπρου (Κατά αιρέσεων, κατά Αρείου αίρεσις, οε΄):

«..... ωφελεί δε και η υπέρ αυτών γενομένη ευχή, ει και τα όλα των αιτημάτων μη αποκόπτοι, αλλ' ουν γε δια το πολλάκις εν κόσμω σφάλλεσθαι ακουσίως τε και εκουσίως, ίνα το εντελέστερον σημανθή. Και γαρ δικαίων μνήμην και υπέρ αμαρτωλών. Υπέρ μεν αμαρτωλών υπέρ ελέους Θεού δεόμενοι, υπέρ δε δικαίων..... ότι αναγκαίως η Εκκλησία τούτο ποιεί (μέμνηται των κεκοιμημένων εν ταις λειτουργίαις) παράδοσιν λαβούσα παρά των Πατέρων.....».

Αυγουστίνος Ιππώνος (De cura pro mortuis).

Στο βιβλίο αυτό περί των τελουμένων λειτουργιών υπέρ των κεκοιμημένων αποδεικνύει την από της αρχής του Χριστιανισμού συνήθεια της Εκκλησίας να εύχεται και να προσφέρει θυσίες επί του ιερού θυσιαστηρίου υπέρ των κεκοιμημένων, την οποίαν αποδίδει σε άμεση Αποστολική παράδοση.

Ιω. Χρυσόστομος (ερμηνεία προς Φιλιπησίους και Γαλάτας):

«ει γαρ οι Έλληνες, φησί, συγκατακαίουσι τοις απελθούσι τα εαυτών, πόσσω γε μάλλον σε τον πιστόν συμπαραπέμψαι δει τω πιστώ τα οικεία, ουχ ίνα τέφρα

γένωνται, καθά εκείνα και ταύτα, αλλ' ίνα μείζονα τούτω περιβάλης την δόξαν και ει μιν αμαρτωλός ο τεθνηκώς η, ίνα τα αμαρτήματα λύση, ει δε δίκαιος, ίναπροσθήκη γένηται μισθού και ανταποδόσεως..... Επινοήσωμεν, φησί, τοις απελθούσιν, δώμεν αυτοίς την προσούσαν βοήθειαν, ελεημοσύνας, λέγω, και προσφοράς, και φέρει τούτοις πολλήν το πράγμα την όνησιν, και μέγα το κέρδος και την ωφέλειαν. Ου γαρ εική και ως έτυχε ταύτα νενομοθέτηται, και τη του Θεού Εκκλησία υπό των αυτού πανσόφων μαθητών παραδέδοται. Φημί δη το επί των φρικτών μυστηρίων ευχήν ποιείσθαι τον ιερέαυπέρ των εν πίστει κεκοιμημένων, ει μη ίσασιν αυτοίς πολύ το κέρδος εκ τούτου και πολλήν την ωφέλειαν. Είτα συν τούτοις ο πάνσοφος άυθις Νυσσαέων Γρηγόριος ούτω φησίν, ουδέ αλογίστως ουδέ ακερδώς υπό των του Χριστού κηρύκων και μαθητών παραδέδοται και εν τη του Θεού πανταχού εκκλησία διακεκράτηται, αλλά το πράγμα επωφελές και θεάρεστον, το μνήμην δηλονότι ποιείν επί της θείας και παμφαούς μυσταγωγίας των εν ορθή τη πίστει κεκοιμημένων.....». Ουδαμού αναφέρεται χρηματισμός δια το μνημόσυνο.

Αναστάσιος Γ' Αντιοχείας (609, άγιος, κβ' ερώτηση):

«Ποία αμαρτήματα συγχωρούνται μετά θάνατον δια λειτουργιών και ευχών και ελεημοσυών των γινομένων υπέρ των κοιμηθέντων;». Λέγει, ότι μεγάλης ωφελείας εισί πρόξενα τα Μνημόσυνα τοις απεχομένοις πιστοίς.

Άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός (Περί των εν πίστει κεκοιμημένων, τ. Α', σελ. 585-595):

«Ίδατε γαρ τι φησίν η θεία Γραφή. «Ως Ιούδας ο Μακκαβαίος εν τη Σιών τη πόλει του Βασιλέως του Μεγάλου, υπηνίκα τεθανατωμένον είδε τον υπ' αυτόν λαόν υπό αλλοφύλων εχθρών, ερευνήσας αυτών τους κόλπους και τούτων ένδοθεν ευρών ειδωλεία, εξιλασμόν αυτίκα υπέρ εκάστου τούτων προς τον οίκτον έτοιμον Κύριον προσενήνοχε, πανσεβώς ποιήσας και φιλαδέλφως λίαν..... οι τον του κόσμου γύρον ζωγρήσαντες μαθηταί του Σωτήρος και θείοι Απόστολοι, επί των φρικτών και αχράντων και ζωοποιών μυστηρίων μνήμην ποιείσθαι των πιστών κοιμηθέντων εθέσπισαν.....».

Επίσης του ιδίου:

«αν δεν το ήθελε ο Θεός, δεν θα μας έδινε το δικαίωμα να μνημονεύουμε τους πεθαμένους στη θεία Λειτουργία, να κάνουμε τα μνημόσυνα και τις άλλες τελετές στις τρεις ημέρες, στις εννέα, στις σαράντα, στο χρόνο. Πρακτική την οποίαν αποδέχεται στο σύνολό της η καθολική και αποστολική Εκκλησία και εφαρμόζει ο πιστός λαός του Θεού χωρίς καμμία επιφύλαξη ή αμφισβήτηση. Αλλιώς, αν δηλ. αυτά ήταν μια κοροϊδία χωρίς κανένα όφελος, σε κάποιον από τους θεοφόρους αγίους Πατέρες θα ερχόταν η φώτηση να σταματήσει την πλάνη. Κανένας όμως, ούτε καν δικίμασε ποτέ να τα εξαλείψει. Και επί πλέον μάλιστα τα επικύρωσαν με την καθημερινή πράξη, τα επαύξησαν και πρόσθεσαν και καινούργια στοιχεία» (Περί των εν πίστει κεκοιμημένων, ΕΠΕ 4 175-177).

Πενταπόλεως άγιος Νεκτάριος (Περί αθανασίας της ψυχής και ιερών μνημοσύνων, σελ. 120):

«Γρηγόριος ουν ο Διάλογος ο της πρεσβυτέρας Ρώμης επίσκοπος, ανήρ, ως ίσασι πάντες, εν αγιωσύνη και γνώσει εξάκουστος, ω, φασί, λειτουργούντι ουράνιος συνελιτούργει και θείος άγγελος. Ούτος ποτέ ανά την λίθινον πορείαν ποιούμενος, και στας εξεπίτηδες, ευχήν κραταιάν προς τον φιλόψυχον Κύριον υπέρ συγχωρήσεως αμαρτιών Τραϊανού του βασιλέως πεποίηκεν, ος παραυτικά φωνής θεόθεν ενεχθείσης αυτώ επακήκοε τάδε φησάσης. Της ευχής σου, φησίν, επήκουσα και συγγνώμην Τραϊανώ δίδωμι, συ δε μηκέτι προσθής υπέρ ασεβών ευχάς προσενέγκαι μοι». Εδώ έχουμε συγχώρηση του ειδωλολάτρη αυτοκράτορα Τραϊανού, ο οποίος αποκεφάλισε ο ίδιος τον άγιο Ιγνάτιο Αντιοχείας!

Επίσης για τον Μ. Αθανάσιο αναφέρει (σελ. 121):

«Αθανάσιος αύθις ο πάνυ, εν τω εις κοιμηθέντας αυτού παναρμονίω λόγω, τάδε φησίν. Ότι καν εις αέρα ο εν ευσεβεία τελειωθείς κατατεθή, μη απαναίνου έλαιον

και κηρούς, Χριστόν τον Θεόν επικαλεσάμενος, εν τω τάφω προσάψαι, δεκτά γαρ ταύτα τω Θεώ και πολλήν εξ αυτού φέροντα την αντίδοσιν. Το γαρ έλαιον και ο κηρός, ολοκαύτωσις, η δε γε θεία και αναίμακτος θυσία εξιλασμός, η δε προς τους πένητας ευποιΐα, προσθήκη πάσης αγαθής αντιδόσεως». Χρήματα στους πένητες και όχι στους ιερείς.

Περί δε του αγίου Διονυσίου Αρεοπαγίτη αναφέρει:

«Ο δε θεΐος Διονύσιος εν κεφ. ζ΄ (Περί εκκλ. ιεραρχίας, τ. Α΄ κεφ. ζ΄, σελ. 152) περί των επί τοις κεκοιμημένοις τελουμένων λέγει: «Εΐτα προσελθών ο θεΐος ιεράρχης, ευχήν ιεράν επί τω κεκοιμημένω ποιείται. Η μεν ουν ευχή της θεαρχικής αγαθότητος δείται, πάντα μεν αφείναι τα δι΄ ανθρωπίνην ασθένειαν ημαρτημένα τω κεκοιμημένω, κατατάξαι δε αυτόν εν φωτί και χώρα ζώντων, εν κόλποις Αβραάμ και Ισαάκ, και Ιακώβ, εν τόπω, ου απέδρα οδύνη και λύπη και στεναγμός».

15. 2.15

Ι. ΚΑΡΔΑΣΗΣ

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com